

SPRE REZOLVAREA PROBLEMEI LOCUINTELOR IN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DE

V. NEGRU

I. Criza de locuințe, produs al orînduirii capitaliste :

Problema locuințelor nu este o problemă nouă ; ea s-a ivit într-o formă mai acută în ultimul secol al erei noastre. La noi în țară, criza de locuințe a fost una din grelele moșteniri rămase de la regimul burghez-moșieresc pentru care, una din formele de exploatare a oamenilor muncii, era contractul de închiriere a locuințelor.

Sînt aproape nouăzeci de ani de cînd Fr. Engels, ocupîndu-se de problema locuințelor în regimul capitalist, a scos în evidență caracterul exploatare al contractului de închiriere¹⁾. Explicația dialectică a acestui fenomen ne-o dă Engels în felul următor : Dezvoltarea rapidă a industriei a atras mase de muncitori de la țară în orașele mari, care se dezvoltă acum ca centre industriale și comerciale. Vechea construcție a orașelor nu mai corespunde condițiilor marii industrii moderne și circulației sporite a mărfurilor. Din aceste motive începe lărgirea străzilor existente, deschiderea de noi străzi ; prin mijlocul orașelor trec acum linii ferate, linii de tramvai și apoi căi de comunicație subterană. Vechile clădiri neîncăpătoare sînt dărîmate, iar locul lor îl iau acum clădiri spațioase, clădiri cu mai multe etaje, necesare sediilor administrației de stat, băncilor, caselor de comerț și hotelurilor.

Tocmai în acest moment al afluenței muncitorilor spre orașele mari, devenite centre industriale și comerciale, — „locuințele muncitorilor sînt dărîmate cu nemiluita“, cum se exprimă Engels. Înainte de avîntul industriei și comerțului existau în orașele europene mulți meseriași și salariați proprietari de case de locuit și a unui petec de grădină sau de pă-

1) În anul 1872 Fr. Engels a scris trei articole în ziarul «Volkstaat» din Lipsca, privitor la problema locuințelor. Aceste articole au fost publicate apoi, în anul 1877, într-o broșură intitulată : *Contribuții la problema locuințelor*. În această broșură Engels descrie starea produsă în industria germană după terminarea războiului victorios împotriva Franței, în anul 1871, după care Germania a încasat enorme despăgubiri de război ceea ce a dus la un mare avînt al industriei germane.

mint cultivabil. Dar, o dată cu introducerea mașinilor, situația s-a schimbat; industria casnică de pînă acum începe să decadă din pricina concurenței pe care i-o face acum industria²⁾).

Exodul muncitorilor de la sate la orașe se produce mult mai rapid decît se construiesc case pentru ei, în condițiile existente. De aceea burghezia, posedînd imobile de locuit, poate exploata cu atît mai mult muncitorimea, cu cît — în condițiile capitalismului, arătate mai sus, — „se găsesc chiriași și pentru cea mai mizerabilă cocină“³⁾).

După ce descrie starea de mizerie în care trăiau muncitorii împinși la periferia orașelor mari și exploatarea lor nemiloasă de către burghezie, Engels arată că singura soluție în problema locuințelor nu poate fi decît exproprierea și apoi folosirea rațională a locuințelor. Dar, în regimul capitalist, o atare rezolvare a problemei locuințelor nu este posibilă.

II. Rezolvarea revoluționară a problemei locuințelor în țara noastră după 23 August 1944:

Călăuzindu-se după învățătura marxist-leninistă în rezolvarea problemei locuințelor, clasa muncitoare din țara noastră, îndată ce a pus mina pe puterea politică, a trecut la rezolvarea acestei probleme pe cale legală.

Prima măsură revoluționară luată de statul nostru democrat-popular, în problema locuințelor, o constituie Decretul Nr. 359 din 4 decembrie 1948 pentru înființarea, organizarea și funcționarea oficiilor de închiriere. Regimul oficiilor de închiriere, introdus numai în orașele de subordonare republicană și în cele de reședință, — de județ pe atunci, — rezolvă problema spațiului locativ în lumina învățăturii marxist-leniniste: se ține seamă de interesele și nevoile clasei muncitoare. Nici un contract de închiriere nu se mai poate pune în aplicare fără viza oficiului de închiriere; numai ele au dreptul de a autoriza sau interzice schimbarea destinației unei clădiri, apartament sau încăpere, alit în cadrul unui contract de închiriere cît și în afara oricărui contract.

Pentru a putea ține evidența tuturor contractelor încheiate cu privire la spațiul locativ, se impune forma scrisă a acestora; contractele verbale nu pot forma obiectul unui control și deci nu au valoarea unor dovezi scrise. Toate aceste măsuri aveau drept scop pregătirea principalei măsuri revoluționare care avea să vină neîntîrziat.

La 20 aprilie 1950 a fost publicat Decretul Nr. 92 prin care au fost naționalizate următoarele categorii de imobile: imobilele clădite care aparțineau foștilor industriași, foștilor moșieri, foștilor bancheri, foștilor mari comercianți și celorlalte elemente ale marii burghezii. De asemenea au fost naționalizate imobilele clădite, deținute de exploatare de locuințe, hotelurile cu întreg inventarul lor, imobilele în construcție clădite în scop de exploatare, care au fost abandonate de proprietarii lor, precum și materialele de construcție oriunde s-ar afla depozitate; imobilele avariate sau distruse de pe urma războiului, clădite în scop de exploatare și ai căror proprietari nu s-au îngrijit de repararea sau reconstrucția lor.

2) Marx-Engels, *Opere alese*, vol. I, p. 566.

3) *Ibidem*, p. 601.

Măsura naționalizării era absolut necesară din cauza sabotajului marii burghezii și a exploatatorilor care dețineau un mare număr de case de locuit, dar pe care nu le mai îngrijeau tocmai pentru a le supune degradării și pe care totuși le foloseau ca mijloc de exploatare a oamenilor muncii.

Urmarea acestei măsuri revoluționare a fost creșterea enormă a fondului de locuințe aparținând statului. Trecerea acestor imobile în proprietatea statului este o trecere liberă de orice sarcini, iar statul s-a substituit în toate drepturile foștilor proprietari. Prin aceasta însă nu s-a adus nici o știrbire drepturilor chiriașilor care se găseau cu locuințele în imobilele naționalizate; atît acești chiriași cît și foștii proprietari ai imobilelor au devenit chiriași ai statului.

Decretul Nr. 92 din 20 aprilie 1950 este, fără îndoială, pasul hotărîtor în rezolvarea problemei locuințelor în țara noastră, dar el constituie numai un început. În orașele mari și în centrele industriale, numărul clădirilor care puteau servi de locuințe, era cu mult prea mic față de nevoile mereu crescînde ale oamenilor muncii, iar repartizarea spațiului de locuit nu era cea dreaptă. Era deci nevoie de o nouă repartizare a suprafeței locative existente în orașele aglomerate și în centrele industriale pentru ca, în limita fondului de locuințe existent, să poată fi satisfăcute cerințele unui număr cît mai mare a oamenilor muncii lipsiți de locuințe.

În vederea îndeplinirii acestui scop a apărut — la 5 aprilie 1952 — Decretul Nr. 78 pentru normarea, repartizarea și folosirea suprafeței locative și reglementarea raporturilor dintre proprietari și chiriași. Acest decret, completat cu decretele nr. 330/53 și 109/54, precum și cu H.C.M. nr. 1508/53, 1509/53 și 3980/53, are menirea să rezolve problema unei drepte repartizări a suprafeței locative, să aducă o serie de înlesniri oamenilor muncii care au nevoie de locuințe și să ia măsurile necesare pentru buna păstrare și folosire a întregului fond al locuințelor, indiferent dacă clădirile locuibile fac parte din fondul unic al proprietății socialiste de stat sau aparțin particularilor.

Decretul nr. 78/1952 face mai întîi distincția între suprafața locativă și suprafața de locuit a unei clădiri. Suprafața locativă este totalitatea încăperilor cuprinse în clădirile din orașe și centre industriale, care servesc pentru locuințe sau orice alt scop, inclusiv bucătăriile, camerele de baie, vestiarele, spălătoriile și orice alte dependințe. Prin suprafața de locuit se înțelege suprafața încăperilor care servesc pentru locuință sau pot primi această destinație. Întră deci în cuprinsul acestei suprafețe atît camerele de locuit cît și camerele de trecere și cele pentru personalul de serviciu.

Distincția între suprafața locativă și suprafața de locuit a unei clădiri prezintă o importanță practică fiindcă după suprafața de locuit se stabilesc drepturile cu privire la folosința locuinței cît și cuantumul chiriei ce urmează a fi plătită de chiriași.

Pentru a se putea face o cît mai justă repartizare a suprafeței de locuit, s-a procedat mai întîi la efectuarea unor calcule pe baza datelor proprii țării noastre, după care s-a stabilit apoi o normă generală, valabilă pentru toate localitățile în care se aplică dispozițiile decretului nr. 78/52;

această normă este de 8 m. p. pentru fiecare persoană, indiferent de vîrstă, și poartă denumirea de normă sanitară.

În conformitate cu dispozițiile art. 6 din decretul de mai sus, „în orașe și comunele declarate centre industriale, comitetele executive ale staturilor populare vor stabili prin decizii, în raport cu norma sanitară și ținînd seama de densitatea populației și de condițiile locale, suprafața maximă de locuit pentru o persoană, care se numește norma locativă. Norma locativă poate fi superioară normei sanitare”.

În cazurile în care condițiile locale impun stabilirea unei norme locative inferioare celei sanitare, este necesară obținerea unei autorizații date prin H.C.M. Iată, prin urmare, că norma locativă poate fi într-o localitate de 10 m. p. iar în altă localitate de numai 6. m. p. În orice caz însă, norma locativă trebuie să fie unitară pe întreaga localitate.

În istoria raporturilor dintre proprietari și chiriași, în țara noastră, este pentru prima oară cînd statul se interesează de suprafața minimă de locuit necesară unei persoane. Numai regimul socialist, care poartă grija apărării sănătății celor ce muncesc, se străduiește să rezolve problema spațiului locativ în mod cel mai echitabil. Această grijă se manifestă și în altă direcție. Statul nostru democrat-popular încurajează — și pe această cale — pe acei oameni care prin munca ce o depun ori prin funcția ce o îndeplinesc au nevoie de un spațiu suplimentar. Astfel, potrivit art. 7 din decretul nr. 78/1952, au dreptul la o suprafață de locuit suplimentară, peste norma locativă :

a) eroii muncii socialiste din Republica Populară Romînă cît și cei decorați cu ordinele Republicii Populare Romîne ;

b) oamenii de știință emeriți, artiștii poporului, artiștii emeriți, maeștrii emeriți ai artei, profesorii emeriți și învățătorii emeriți ai Republicii Populare Romîne ;

c) membrii Academiei Republicii Populare Romîne și ai institutelor de știință, profesorii și conferențiarilor din învățămîntul superior ;

d) cei care au funcții de răspundere și care prin natura lor trebuie să execute lucrări și la domiciliu, dacă sînt angajați în aparatul de stat ori în organizațiile și întreprinderile de stat și cele cooperatiste, ori sînt activiști ai organizațiilor politice sau de masă ;

e) militarii activi de la gradul de colonel în sus ;

f) bolnavii care au nevoie de o îngrijire specială.

Prin hotărîre, Consiliul de Miniștri poate stabili și alte categorii de locatari care pot beneficia de o suprafață pentru locuit suplimentară. Suprafața suplimentară la care au dreptul persoanele enumerate mai sus va fi stabilită conform normelor prevăzute de decretul nr. 78/1952 și va fi pusă la dispoziția acestora sub formă de cameră separată. În cazul în care suprafața suplimentară nu va putea fi acordată sub forma unei camere separate, se va acorda o suprafață suplimentară pînă la 10 metri pătrați ; fac excepție persoanele arătate la litera b și c de mai sus, pentru care suprafața suplimentară va putea merge pînă la 20 metri pătrați.

Grija pe care o poartă statul nostru democrat-popular oamenilor muncii în folosirea unor locuințe corespunzătoare nevoilor lor mai rezultă și din modul în care se stabilesc chiriile ce urmează a fi plătite pentru suprafața legală ce o ocupă o persoană sau o familie de oameni ai muncii.

În conformitate cu dispozițiile decretului nr. 78/1952 și ale H.C.M. 1508/53, chiria cuvenită pentru fiecare locuință este fixată pe baza următoarelor elemente: a) tariful de bază; b) gradul de confort al locuinței; c) ocupația sau categoria socială a chiriașului și d) venitul chiriașului.

În ceea ce privește tariful de bază, acesta se stabilește în fiecare localitate de către comitetul executiv al statului popular respectiv ținându-se seama de cheltuielile de administrație, de cele de reparație, de cota de amortizare și de impozitul pe clădiri. Tariful de bază este stabilit pe m. p. de suprafață de locuit și este unitar pentru întreaga localitate; el variază între 1,20 lei și 1,50 lei pe lună pentru fiecare m. p. de locuit.

Gradul de confort al locuinței se constată după situația imobilului, după felul de construcție a locuinței (parchet, sobe de teracotă, încălzire centrală), precum și după accesoriile locuinței respective (hol, cameră de baie, cămară, spălătorie etc.).

Ocupația sau categoria socială a chiriașului constituie un important element de apreciere în ceea ce privește stabilirea chiriei. Astfel actele normative care reglementează această materie prevăd reduceri pentru anumite categorii de locatari cum sînt oamenii în vîrstă lipsiți de mijloace, studenții fără venituri și în general cei incapabili de muncă. În schimb, se prevăd majorări simțitoare la stabilirea chiriei pentru imobilele folosite de comercianți, de foști exploatatori care nu s-au încadrat în cîmpul muncii, precum și pentru folosirea suprafeței excedentare.

În sfîrșit, venitul chiriașului constituie de asemenea un element de apreciere la stabilirea chiriei ce urmează a li plătită de locatar. La aprecierea venitului nu se ține seamă numai de cîștigul realizat prin muncă de către locatarul respectiv, ci și de greutatea lui familială. Chiria se stabilește deci după situația reală a fiecărui locatar.

Cîtă deosebire între regimurile trecute și regimul nostru democrat popular! Sub regimul burghezo-moșieresc din țara noastră chiriașii erau lăsați la discreția proprietarului care stabilea chiria, nu după ocupația și veniturile chiriașului, ci în raport cu creșterea crizei de locuințe.

Grija pentru interesele oamenilor muncii rezultă și din dispozițiile legii cu privire la reglementarea schimbului de locuințe; acesta se aprobă de serviciul de gospodărie locativă pe baza consimțămîntului scris al tuturor membrilor majori ai familiei locatarului principal. Schimbul de locuințe însă, nu poate aduce nici o atingere drepturilor subchiriașului care ocupă o parte din suprafața locativă ce urmează a li schimbată.

Legea ocrotește și drepturile locatarilor, care pleacă vremelnice din localitate. Astfel, cei plecați în interes de serviciu, dintr-o localitate în alta, își păstrează drepturile lor de chiriași în localitatea de unde au plecat, timp de 6 luni. Tot așa locatarii plecați în misiune în străinătate, cei chemați pentru satisfacerea serviciului militar, precum și cei concentrați își păstrează dreptul la suprafața locativă pe tot timpul absenței lor.

III. Conservarea, apărarea și sporirea fondului de locuințe.

Constituția Republicii Populare Romîne prevede, în art. 90, că: „Fiecare cetățean al Republicii Populare Romîne este dator să respecte Constituția și legile statului de democrație populară, să păzească, să întărească

și să dezvolte proprietatea obștească socialistă, să respecte disciplina muncii, să contribuie activ la întărirea regimului de democrație populară și la propășirea economică și culturală a țării”.

Fondul de locuințe este — în cea mai mare parte — proprietate obștească, proprietate socialistă de stat. De aceea datoria fiecărui cetățean, dar în primul rând datoria fiecărui locatar, este aceea de a păzi, întări și dezvolta fondul de locuințe pentru că el este al nostru, al tuturor. Orice atingere adusă fondului de locuințe este o atingere adusă proprietății socialiste de stat și constituie o piedică în rezolvarea problemei locuințelor din țara noastră.

Legile statului nostru democrat-popular prevăd sancțiuni pentru cei ce nu înțeleg să respecte avutul obștesc. În lipsa unor dispoziții în codul penal, care să sancționeze infracțiunile locative, golul existent a fost împlinit de decretul nr. 511 din 14 decembrie 1953. Prin acest decret s-a introdus în codul penal titlul XVI, cuprinzând articolele 578¹, 578², și 578³, care sancționează: a) înstrăinarea sub orice formă și degradarea ori distrugerea intenționată de către locatari a bunurilor sau instalațiilor din clădiri proprietatea statului în care locuiesc; b) împiedicarea sub orice formă a aplicării dispozițiilor legale privitoare la reglementarea folosirii suprafeței locative, precum și la bazele de stabilire a chiriei, a cheltuielilor comune de întreținere, folosință și încălzit.

Pentru a stărpi orice urmă de speculă la închirierea de locuințe, același decret prevede sancțiuni grave pentru cei ce pretind, primesc ori plătesc o chirie mai mare decât cea legală; chiriașul care denunță fapta este apărât de pedeapsă.

De asemenea se sancționează fapta proprietarului sau a oricărui locatar, precum și a administratorului de clădire de a face imposibilă conviețuirea celorlalți locatari din clădire. În slîrsit, neplata cu rea credință a cotei părți din taxele comunale sau din cheltuielile de întreținere, folosință și încălzit sînt sancționate de codul penal.

Sporirea fondului de locuințe în vederea rezolvării problemei de care ne ocupăm, constituie o preocupare permanentă a Partidului și Guvernului țării noastre. În raportul prezentat la Congresul al II-lea al P.M.R., tov. Gh. Gheorghiu-Dej arăta că în cursul celui de-al doilea plan cincinal se vor construi cel puțin două milioane cinci sute mii m. p. suprafață de locuit pentru oamenii muncii. De problema locuințelor se ocupă și Rezoluția Plenarei C.C. al P.M.R. din 27—29 decembrie 1956, în care se prevede alocarea sumei de un miliard de lei, din fondul central și local, pentru construcții și reparații. În rezoluția de mai sus se precizează că fondurile de stat destinate construcției de locuințe vor trebui repartizate în primul rând sfaturilor populare regionale, care vor putea atrage și fonduri particulare ale oamenilor muncii interesați în construcția de locuințe.

În expunerea făcută în ședința plenară a C.C. al P.M.R. din 26—28 noiembrie 1958, tov. Gh. Gheorghiu-Dej, ocupîndu-se de problema construcției de locuințe, arăta că: „În cei trei ani care au trecut de la congres s-au realizat din fonduri și credite de stat în orașe și centre industriale o suprafață de circa 1.400.000 m.p. reprezentînd aproape 40.000 de apartamente”.

Pentru a cointeresa oamenii muncii în opera de sporire a fondului de locuințe, Consiliul de Miniștri, prin hotărîrea nr. 4015 din 1053, a prevăzut acordarea de credite individuale muncitorilor, inginerilor, tehnicienilor și funcționarilor din mediul orășenesc și sătesc, membrilor gospodăriilor agricole colective, care nu au case de locuit, precum și învățătorilor, medicilor și personalului sanitar din mediul sătesc, în scopul construirii de locuințe pe baza cooperării între locatari, precum și de locuințe individuale pentru folosința lor.

Creditele acordate oamenilor muncii prezintă un deosebit avantaj; plata sumelor împrumutate se face în termen de 10—15 ani în mediul sătesc și în termen de 15—20 ani în mediul orășenesc. Ratele se achită lunar și sînt eșalonate astfel încît debitorul le poate face față cu multă ușurință.

Prin H. C. M. nr. 1099 din 2 iulie 1955 s-a prevăzut acordarea de credite muncitorilor, tehnicienilor și funcționarilor care au în proprietate clădiri de locuit în orașe și centre muncitorești, dar pe care nu le puteau termina din lipsă de fonduri. Creditele se acordă pe un termen de cel mult 10 ani cu o dobîndă de numai 1% pe an ceea ce constituie o mare înlesnire pentru cei ce doresc să-și termine clădirile în curs de construcție.

Printre înlesnirile făcute oamenilor muncii în vederea construirii de locuințe trebuie să amintim și măsurile luate prin decretul nr. 493 din 10 decembrie 1954 prin care comitetele executive ale sfaturilor populare au fost autorizate să atribuie, în mod gratuit, în folosință veșnică, parcele de clădire necesare construirii de locuințe individuale; astfel de parcele s-au atribuit muncitorilor, tehnicienilor, inginerilor și funcționarilor din orașe și comune, precum și membrilor gospodăriilor agricole colective, membrilor cooperativelor de producție meșteșugărească și de invalizi, învățătorilor și personalului sanitar de la sate.

Toate categoriile de locuințe construite în condițiile expuse mai sus sînt scutite de impozite pe clădiri timp de 10 ani de la data terminării lor și nu sînt supuse dispozițiilor privitoare la normarea și repartizarea suprafeței locative atîta vreme cît sînt locuite de proprietari și de membrii familiei lor.

Succesele obținute pînă acum în rezolvarea problemei locuințelor din țara noastră ne îndreptătesc să conchidem că ne apropiem cu pași repezi de rezolvarea completă a acesteia. În raportul prezentat de tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al P.M.R. se arăta că: „Asigurarea oamenilor muncii cu locuințe corespunzătoare va constitui și pe viitor o preocupare permanentă de cea mai mare importanță a partidului și guvernului nostru“.

„Proiectul de Directive prevede pentru 1960—1965 construirea de locuințe noi din fondurile statului, cu o suprafață totală de peste 9 milioane metri pătrați — echivalent cu circa 300.000 apartamente, de peste 3 ori mai mult decît s-a realizat în cei 6 ani precedenți, — de o calitate mai bună și cu un grad mai înalt de confort“.

Nu există colț al țării în care să nu se fi realizat ceva în legătură cu rezolvarea problemei locuințelor. În toate orașele și centrele muncitorești se ridică blocuri cu locuințe confortabile și sănătoase în care se adăpostesc familiile oamenilor muncii scăpați, pentru totdeauna, de exploatarea proprietarilor de case de locuit.

К РАЗРЕШЕНИЮ ПРОБЛЕМЫ ЖИЛИЩНОЙ ПЛОЩАДИ В РУМЫНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Краткое содержание

Исходя из наульной позиции Энгельса, объяснившего явления жилищного кризиса при капитализме, автор показывает, как решался этот вопрос в Румынии после второй мировой войны.

Во второй части статьи рассказывается о том, какие революционные меры для разрешения вопроса о жилой площади приняла народная власть республики по линии законодательства. Учреждение „*oficiilor de închiriere*“ декретом 359/1948, национализация домов, построенных за счет эксплуатации труда или с целью эксплуатации, декретом 92/1950, установление новых связей и отношений между собственниками и квартиросъемщиками декретом 78/1952 — таковы были первые шаги к юридическому разрешению жилищной проблемы.

В последней части анализируются меры, принятые народно-демократической властью для сохранения и расширения жилищной площади, а также и стимулированию заинтересованности гражданских лиц в строительстве новых зданий. План жилищного строительства выполнен и перевыполнен; в 1960 году предусмотрено строительство 31000 новых квартир.

В заключении автор выражает мнение, что законодатель должен следовать ритму строительства, помогая тем самым окончательному разрешению в последнюю пятилетку проблемы жилплощади.

VERS LA RÉSOLUTION DU PROBLÈME DES HABITATIONS DANS LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE

Résumé

En partant de l'explication dialectique, donnée par Fr. Engels, en ce qui concerne la crise d'habitations sous le régime capitaliste, l'auteur montre quelle était la situation en Roumanie à la fin de la deuxième guerre mondiale.

Dans la partie suivante, l'auteur expose les mesures révolutionnaires prises par le régime de la R.P. Roumaine concernant la résolution du problème des habitations: la création des offices de bail, par le Décret 359/1948, la nationalisation des maisons d'habitation, issues de l'exploitation par le Décret 92/1950, la nouvelle réglementation du bail, par le Décret 78/1952, ont formé des étapes vers la résolution du problème des habitations dans la R. P. Roumaine.

Dans la partie finale sont analysées les mesures prises par le régime démocrate-populaire afin de protéger et augmenter le fond des habitations et susciter l'intérêt des citoyens pour bâtir de nouvelles maisons d'habitation. Le plan établi pour les dernières années a été accompli et dépassé; l'année 1960 seront bâtis 31.000 appartements.

En conclusion, l'auteur exprime son espoir que le problème des habitations, dans la R. P. Roumaine, trouvera sa résolution durant le prochain plan économique.